

**РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЧАСОПИСІВ
СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 20 – 30-Х РР. ХХ СТ.**

УДК 37(091)(477.83/.86)“19”

*Ігор Зубрицький, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

**РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЧАСОПИСІВ
СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 20 – 30-Х РР. ХХ СТ.**

У статті розглянуто українські періодичні педагогічні видання Східної Галичини 20 – 30 – х рр. ХХ ст. як одне з важливих джерел історії педагогіки та історії соціальної педагогіки. Охарактеризовано інформаційні можливості окремих галицьких педагогічних часописів означеного періоду при висвітленні питань пов'язаних із діяльністю українських освітніх установ та вчительських організацій в умовах чужорідного соціокультурного простору. Показано, що контент цих видань містить багатий матеріал для дослідження становлення і розвитку вітчизняної науки про виховання і навчання, домінуючих педагогічних ідей та проблем шкільної практики, які виникали на цьому історичному етапі.

Ключові слова: історія педагогіки, педагогічна преса, педагогічна періодика, освітянські видання, часописи, Східна Галичина.

Лит. 10.

*Ігорь Зубрицкий, старший преподаватель кафедры социальной педагогики и коррекционного образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко*

**РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ВЗГЛЯД НА РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЖУРНАЛОВ
ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ 20 – 30-Х ГГ. ХХ В.**

В статье рассмотрены украинские периодические педагогические издания Восточной Галичины 20 – 30 – х гг. ХХ в. как один из важных источников истории педагогики и истории социальной педагогики. Охарактеризованы информационные возможности отдельных галицких педагогических журналов определенного периода при освещении вопросов, связанных с деятельностью украинских образовательных учреждений и учительских организаций в условиях чужеродного социокультурного пространства. Показано, что контент этих изданий содержит богатый материал для исследования становления и развития отечественной науки о воспитании и обучении, доминирующих педагогических идей и проблем школьной практики, возникающих на этом историческом этапе.

Ключевые слова: история педагогики, педагогическая пресса, педагогическая периодика, образовательные издания, журналы, Восточная Галичина.

*Ihor Zubrytskiy, Senior Lecturer of Social Pedagogic and Correctional Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

**RETROSPECTIVE VIEW CONCERNING THE DEVELOPMENT OF THE PEDAGOGICAL
MAGAZINES IN THE EASTERN HALYCHYNA OF THE 20 – 30TH OF THE 20TH CENTURY**

The article pays the special attention to the Ukrainian pedagogical press of Eastern Halychyna of the 20 – 30th years of the 20th century, as the source of study of the history of pedagogics and the history of social pedagogics. The author surveys the information opportunities of some pedagogical magazines of Halychyna of the definite period in the process of highlighting the problems connected with the work of the Ukrainian educational institutions in the conditions of the alien sociocultural surroundings. It is also reflected that the content of the publications contains the valuable material for studying the establishment and development of national science concerning the education and teaching, the dominating pedagogical ideas and the problems of school which arose during that historical period.

Keywords: the history of pedagogics, the pedagogical press, the pedagogical periodicals, the pedagogical publications, the magazines, Eastern Halychyna.

Постановка проблеми. У сучасній історії української педагогіки актуалізується питання повторного звернення до педагогічної періодики, в якій відображаються домінуючі освітні ідеї та проблеми шкільної практики, чітко прослідковуються пріоритети державної політики в галузі освіти, відображаються політичні й ідеологічні установки, соціально-економічні реалії суспільства на

певному історичному етапі. У цьому контексті вигідно вирізняються освітянські часописи Східної Галичини 20 – 30-х рр. ХХ ст. які, попри систематичні цензурні утиски і переслідування з боку польської влади, стали визначним явищем громадського, науково-педагогічного і культурно-національного життя на західноукраїнських землях. Серед них можна виокремити видання: “Учительське слово”, яке було створене ще в 1912 р. і

протрималося до початку Другої світової війни (з додатками “Життя і школа” (1923), “Шлях навчання та виховання” (1927 – 1939), додаток до другого з них під назвою “Методика і шкільна практика” (1930 – 1938), “Світло” (1921 – 1922), “Учитель” (1923 – 1924), “Учитель” (1925), “Українська школа” (1925 – 1934, 1938 – 1939, 1942 – 1944), “Рідна школа” (1927), “Рідна школа” (1932 – 1939). Більшість часописів існували недовго, але були й винятки. Так, найдовше (27 років) проіснував часопис “Учительське слово”, 12 років виходив – “Шлях навчання і виховання” [1, 90], тривалий період – майже 19 років (з двома перервами) – “Українська школа”.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Характеризуючи історіографію питання, варто зазначити, що зміст окремих освітянських часописів став об’єктом вивчення значної кількості дослідників. Вивченню історії періодики приділяли увагу такі українські науковці минулого, як: Е. Грицак, В. Ігнатієнко, Б. Ясінський, Б. Грінченко, М. Мартинюк, І. Кривецький, А. Животко, М. Жовтобрюх та ін. Проблеми розвитку української педагогічної преси у ХІХ – ХХ ст. досліджували сучасні науковці: Л. Заліток, Т. Сахарова, В. Зотова, П. Рогова, М. Романяк, Ю. Романишин, М. Галушко, І. Крупський, Л. Лисенко, В. Передирій, Л. Сніцарчук, С. Кость, Л. Домбровська, Л. Сілевич, О. Печенезька Н. Мацібора, О. Сухомлинська, І. Зайченко, Н. Побірченко, А. Говорун, С. Лаба, Л. Шеремет, О. Антоник та ін.

Проте, ці дослідження мають розрізнений характер та не містять цілісного комплексного аналізу формування та розвитку фахових педагогічних часописів Східної Галичини у міжвоєнний період.

Мета статті – проаналізувати тенденції розвитку українських педагогічних періодичних видань Східної Галичини у 20 – 30-х рр. ХХ ст.

Вклад основного матеріалу. Від перших років включення Галичини до складу Другої Речі Посполитої (рішення Ради послів (амбасадорів) держав Антанти від 15 березня 1923 року, яке остаточно закріпило суверенітет Польщі над Східною Галичиною), попри запевнення польського уряду та законодавчі гарантії для національних меншин права “в межах внутрішнього законодавства плекати свою рідну мову, закладати й утримувати свої школи, розвивати свою культуру й творити задля цього свої товариства й спілки” [4, 543], польська влада розпочала агресивну політику колонізації “східних кресів”, особливо в культурно-освітній сфері.

Виявом протистояння української освітньої

інтелігенції колонізаційній та національно-освітній політиці офіційної влади, спрямованій на витіснення українського шкільництва в Галичині, було започаткування у досліджуваній період цілого ряду нових професійних педагогічних видань.

У 1920 р. товариством “Взаїмна Поміч Українського вчителства” було відновлено видавництво журналу, заснованого 1912 р. – “Учительське Слово”, який довгий час стояв на варті вчительських прав і українського шкільництва, звертав особливу увагу на проблеми національної освіти і виховання. З 1920 р. по 1939 р. до роботи його редакції були причетні: А. Зелений, Я. Кузьмів, І. Ліщинський, А. Мучій-Боднарівич, М. Мороз, І. Стронський, І. Юцишин [9, 307].

На сторінках журналу публікувалися статті про значення і завдання виховання, подавалися огляди і критика педагогічної літератури та періодичних освітянських видань, обговорювалися проблеми фахової самоосвіти вчителів.

У червні 1921 р. Товариство учителів вищих шкіл у Львові “Учительська Громада” розпочало видання місячника, “посвяченого справам національного й суспільного виховання” “Світло” (1921 – 1922).

З приводу змісту часопису у членів Товариства були різні думки. Дехто вважав, що журнал повинен орієнтуватися на вчителів, інші ж вважали, що “Світло” повинно бути виданням присвяченим справам національного і соціального (“суспільного”) виховання, що значно б розширило читацьку аудиторію та збільшило кількість потенційних читачів та передплатників [5, 128].

У першому номері журналу були вміщені статті лише педагогічного змісту. Справі виховання дітей та студентської молоді тут надавали серйозного значення. У вступній статті “Від редакції” зазначалося, що “справи виховання” необхідно “ставити на першому місці”, оскільки “від нього піде ... чарівний вплив і воно успокоїть розбурхані уми людства, зведе їх до одної спільної гармонійної праці для добра найближчої родини, а далі народу й людства”.

Висвітлюючи освітньо-педагогічні проблеми виховання, редакція часопису наголошувала, що “справа суспільного виховання належить до всіх”, але вона повинна бути “вільна від всякого урядового впливу, незалежна від політичних течій, вільна від всяких зверхних станових оглядів” [2, 1].

З дев’яти номерів, які побачили світ протягом двох років існування часопису, перші чотири – редагував Михайло Галушинський, наступні –

Омелян Терлецький. У 1922 році з'явилося лише три випуски журналу, після чого він остаточно перестав виходити [6, 311].

На сторінках часопису “Світло” знайшли відображення передові педагогічні ідеї та погляди багатьох відомих на той час учених, педагогів, культурно-освітніх і громадських діячів, редакторів-видавців. Серед них – О. Тисовський, М. Галушинський, Л. Білецький, О. Терлецький, І. Свенціцький, С. Людкевич, К. Малицька, А. Животко, С. Русова та багато інших.

1 січня 1923 р. при “Учительському слові” починає виходити педагогічно-науковий додаток “Життя і школа”. Його програма була дуже обширною: наукові підстави організації школи; теорія навчання й виховання; історія навчання й виховання; експериментальна педагогіка та психологія; психофізика й психометрія; дидактика й методика; шкільна й суспільна гігієна; критика, рецензії, бібліографія; педагогічна хроніка [6, 307]. Однак через короткотривале існування (всього вийшло шість випусків журналу) цей масштабний задум редакції не вдалося реалізувати.

Проте, уже з 1927 р. товариство “Взаємна поміч” замість журналу “Життя і школа” почало видавати педагогічно-методичний кварталник “Шлях виховання й навчання”. Відповідальним редактором був А. Зелений, а від 1936 р. – А. Мучій-Боднарівич [6, 307].

На час перерви у виданні “Учительського слова” у Львові почав виходити місячник, присвячений педагогічно-науковим, шкільним і становим справам українського вчительства – “Учитель” (1923–1924), який видавав М. Таранько, за редакцією А. Зеленого. Поставивши своїм завданням “висловлювати усі прояви в області шкільництва взагалі, а українського зокрема, і обговорювати справи, що торкаються життя – вчительства” (1923. – Ч. I.), журнал публікував статті педагогічно-дидактичного та методичного характеру, розвідки про українське шкільництво, огляди про стан освіти і шкільництва в Польщі, радянській Україні та в інших країнах [8, 48].

Орієнтуючись на потреби вчительства, часопис водночас ставив за мету писати для “батькаматері, для родини”. На думку редакції, “родина і школа – це дві наймогутніші виховні інституції, які можуть зберегти ідеали національного виховання” [1, 91].

Варто зазначити, що редакція загалом виконувала поставлені завдання і матеріали, які публікувалися на шпальтах журналу були різноманітними та цікавими.

Становий часопис українського вчительства

припинив своє існування у серпні 1924 року, передусім через фінансові труднощі [8, 48].

Натомість у 1925 р. з'явився педагогічно-науковий збірник під назвою “Учитель”, що видавало товариство “Учительська Громада”. Від листопада 1923 р. по серпень 1924 р. вийшло два томи цього збірника за редакцією М. Таранька [6, 307]. “Учитель” стояв на засадах самоосвіти вчителів, слугував порадином і помічником українському вчителству. Загалом новоутворений “Учитель”, як і його однойменний попередник, публікував, окрім науково-педагогічних матеріалів, науково-інформативні, науково-популярні статті, нариси про історію та розвиток шкільництва, освіти в краю та за його межами, літературно-критичні статті тощо.

Участь у створенні збірника взяли відомі автори – А. Чайковський, Д. Коренець, М. Возняк, І. Свенціцький, В. Гнатюк, В. Домбровський та ін. [6, 307].

Серед новостворених часописів українського вчительства вирізняється орган товариства “Учительська Громада” – “Українська Школа”. Він виходив у Львові з 1925 р. до 1939 р. та у Кракові з 1942 до 1944 р., з двома трирічними перервами у 1935 – 1937 рр. та 1939 – 1942 рр. Його редакторами, у різні роки, були Г. Микетей, Ю. Рудницький, П. Сиротюк, М. Стругинський.

Будучи наступницею журналу “Наша школа” (1909 – 1918), “Українська Школа” ставила своїм завданням “згуртувати і зорганізувати учительські українські сили шкіл вищих та силами їх і всіх інтересованих розв'язати української школи вияснити сучасн. Становище середніх і вищих шкіл української території, їх хибі і недостачі з погляду загально-дидактичного і педагогічного, і спеціального українського національного становища, та працювати для націоналізації школи середньої й вищої так само як і низшої” (Наші завдання. – 1925. – Зш. 1/3). Однак національна політика польських владних структур у сфері освіти зумовлювала “Українській Школі” складний шлях захисту і перетворень “нашої – не своєї школи”, що призводило до зміни специфіки, форми і змісту журналу. Перші два роки (1925 – 1926) “Українська Школа” визначалася як науково-педагогічний журнал, відповідальним редактором перших номерів був Г. Микетей [6, 312].

Уявлення про журнал першого періоду дає аналіз змісту його публікацій. З назви статті М. Галушинського “На ясний шлях народної праці” можна здогадуватися, які проблеми тут було порушено, оскільки її було повністю сконфісковано (1925. – Т.1. – Зш. 1 – 3),

залишилася лише назва та своєрідний епіграф (цитата, з офіційного документа). У своїх статтях І. Раковський розглянув питання про расу і виховання (1925. – Т.1. – Зш. 1–3), В. Целевич – про шкільні закони і українські середні школи (1925. – Т.1. – Зш. 1 – 3), його стаття вийшла також із “білими плямами” після цензури. Привертають увагу статті О. Барвінського “Вплив школи на туберкульозу” (1925. – Т.1. – Зш.1–3), О. Макарушки “Індивідуалізування в навчанні” (1925. – Т.1. – Зш.1–3), В. Калиновича “Чим цікавляться наші діти?” (1925. – Т.1. – Зш.1 – 3), В. Сидоровича “Двомовність” (1925. – Т.1. – Зш. 1 – 3), Ю. Сірого “Сучасний стан навчання на Україні”, (1925. – Т.1. – Зш. 1 – 3), В. Калиновича “Голос української дитини” (1925. – Т.ІІІ. – Зш. 10 – 12), В. Бригідера “Декілька завваг про сексуальне питання в школі” (1925. – Т.ІІІ. – Зш. 10 – 12).

У 1927 р. рішенням загальних зборів товариства “Учительська Громада, журнал припинив публікацію науково-педагогічних статей й продовжив функціонування як організаційно-інформаційний листок Товариства. Із статті “Від редакції” дізнаємося, що журнал планує “обмежитися до обговорювання справ організаційних, які торкаються загалу учительства середніх шкіл, тим то об’єм його зменшиться значно” (1927. – Ч.1.). Редакція вважала, що на даному етапі більш актуальними є станові проблеми українського вчительства, а не наукові. Ось чому впродовж 1927 – 1928 рр., журнал в більшості подає інформацію лише про життя і діяльність Товариства.

У 1928 р. часопис товариства “Учительська Громада” набуває спеціалізованої орієнтації, віддзеркалюючи у публікаціях різноаспектні проблеми української школи: “За національну честь у школі!” (1928. – Р. ХІІІ), Д. Коренець “Рідна школа а реформа шкільництва” (1928. – Р. ХІІІ), О. Макарушка “Перебудова середньої школи” (1928. – Р. ХІІІ), В. Кузьмович “Мої помічення щодо виховання, навчання й організації гімназій “Рідної Школи” (1929. – Р.ХІV. – Ч. 1 – 4), М. Чайковський “Алькоголізм і школа” (1929. – Р. ХІV. – Ч. 1.).

У 1929 р. замість кількох випусків видано одну книжку більшого обсягу, в якій вміщено реферати, виголошені на з’їзді Товариства “Рідна школа” у лютому 1929 року.

Цікавішим журнал стає у 1930–1931 рр., у ньому розміщуються статті з історії української школи (напр. стаття А. Алиськевича “Державна гімназія в Дрогобичі за української влади ЗНР” (1930. – Р. ХV. – Ч. 2.), з проблем дидактики і т.п. [6, 313].

З початком 1932 р. “Українська школа” знову змінюється. Із редакційної відозви Є.Ю. Пеленського дізнаємося, що часопис вирішили видавати щомісяця і присвячувати його виключно “педагогічному знанню”, “становим та організаційним справам” українського вчителства та шкільництва [7, 1]. Зміст журналу стає багатшим і цікавішим. Це переважно статті зі сфери загальної педагогіки, історії, методики викладання української мови тощо. Чільне місце на сторінках журналу займають матеріали про історію відомих українських шкільних та вищих навчальних закладів Галичини, які допомагали вчителям у формуванні національної свідомості учнів.

У 1934 р. виходить лише одна книжка “Української школи”, а у 1935 – 1937 рр. жодної. У 1938 р. з’являються два зшитки журналу, перший з яких присвячено 30-літтю “Учительської громади” і 20-літтю появи журналу. Зміст другої книжки дуже різноплановий, у ній вміщено публікації присвячені проблемам шкільництва, виховання молоді, є цілий ряд рецензій на шкільні підручники [6, 313]. Цікавими є статті М. Терлецького “Українське приватне середнє шкільництво” (1932. – Ч.1.), І. Витановича “Питання праці й освіти в теперішньому вихованні нашої молоді” (1932. – Ч. 1, – С. 126 – 130), Є. Грицака “Українські педагогічно-шкільні та вчительські часописи й журнали” (1932. – Ч. 1).

Аналогічна структура часопису збереглася й у 1939 р., проте через початок Другої світової війни і внаслідок радянської окупації Західної України, друга книжка не побачила світ і журнал перестав виходити.

Відновлення його видання відбулося у липні 1942 р. в Кракові під назвою “Українська Школа. Часопис українського вчителства в Генеральному Губернаторстві”, друкувався впродовж 1942 – 1944 рр. Із вступної статті дізнаємося, що головним завданням, яке ставить перед собою редакційний комітет є “обов’язок удержувати зв’язок між широкими колами українського вчителства й допомагати йому в праці над собою і над шкільною молоддю... ознайомлювати вчителство з новими проблемами в ділянці навчання й виховання та намічувати нові шляхи виховання свідомого своїх обов’язків, активного, високо морального і готового на жертви молодого громадянина, який вмів би відповісти завданням, що їх на нього вкладає теперішня історична хвиля” [3, 1].

Його зміст переважно складали статті присвячені проблемам історії педагогіки, українського шкільництва, питанням науково-

методичної допомоги вчителям у їхній повсякденній праці. Virізняються за змістом публікації: Д. Коренця “Учитель-дорадник молоді у виборі знання” (1942. – Зш. 1/2), І. Герасимовича “Праця учителя поза школою” (1942. – Зш. 1/2), С. Конрада “Дім і школа” (1942. – Зш. 5/6), П. Ісаїва “Звичка, кара й гін у вихованню” (1943. – Зш. 10 – 12), Д. Сокульського “Деякі цілі сучасного виховання” (1943. – Зш. 10 – 12), П. Будза “Як виробити дисципліну у школі?” (1943. – Р. П. – Ч. 1 – 3 (7 – 9)), Л. Шанковського “Ідеологічні основи професійного шкільництва” (1943. – Р. П. – Ч. 1 – 3 (7 – 9)) і т.п.

Аналізуючи проблеми українського шкільництва на сторінках журналу, Л. Середяк справедливо констатувала: “Публікації “Української школи”, дають багатий матеріал для дослідження розвитку українського шкільництва в Галичині, яке функціонувало в складних умовах колоніальної залежності. Матеріали з різних питань педагогіки засвідчують широкий спектр пошуків тогочасних фахівців і на сьогодні мають цінність джерел вивчення історії виховання та навчання школярів” [8, 50].

Упродовж 19 років журнал “Українська Школа” гідно стояв на захисті українського шкільництва і вчительства, віддзеркалюючи різні аспекти шкільного й освітнього життя та подаючи цінні науково-педагогічні матеріали.

З педагогічно-шкільних часописів 1927 р. почали виходити педагогічно-методичний додаток до “Учительського Слова” – “Шлях навчання і виховання” (1927–1939) та місячник “Рідна Школа”, який видавало однойменне товариство (з червня до грудня) як свій офіційний орган за редакцією І. Цурковського. З метою “прислужитися поширенню і поглибленню ідеї рідної школи між нашою (українською) суспільністю” (1927. – Ч. I). “Рідна Школа” стояла на захисті інтересів і прав українського шкільництва, висвітлюючи на своїх сторінках проблеми його функціонування та розвитку в умовах польського авторитаризму.

Науковим підходом до проблем педагогіки та високим професійним рівнем вирізняється “поважний педагогічний кварталник”, як його оцінив А. Животко, “Шлях навчання і виховання”, що видавало товариство “Взаїмна поміч Українського вчительства” спершу як педагогічно-методичний додаток до “Учительського Слова”, а з 1930 р. – як самостійне педагогічне видання під дещо зміненою назвою – “Шлях виховання і навчання”. Часопис “започаткував традицію вироблення української педагогічної думки; дав нам імен на полі педагогічної публіцистики”,

підготував “кредит під конкретну, науково-педагогічну творчість у майбутньому”, привчив українське вчительство “вірити в свої національні сили”, переконував, що “всі суспільні й культурні вимоги може нація при добрій волі заспокоювати своїми хочаби й скромними зусиллями”, – писала редакція на п’ятому році його видання (До наших читачів. – 1931. – Ч. 10) [8, 72].

Намагаючись стати культурним та ідейним провідником українського народного вчительства, часопис містив дидактично-методичні зразкові лекції з усіх предметів шкільної програми праці з методики і практики тогочасного виховання і навчання у народних школах. Від 1930 р. у журналі було запроваджено розділ “Методика”, згодом – додаток “Методика і шкільна практика”, що виокремив дидактично-методичні матеріали із змісту часопису. На сторінках журналу переважають наукові статті, що групувалися під узагальненими назвами: “Філософія й теорія педагогічних наук”, “Виховно-освітні системи й організація шкільних установ”, “Огляд педагогічного й освітнього руху”, “Огляд педагогічної преси”, “Критика й рецензії” тощо [8, 72]. Оригінальністю і практичністю виділявся розділ “Педагогічна порада”, в якій подавалася інформація про актуальну методичну літературу, відповідні науково-педагогічні джерела до “відчитів, рефератів і зразкових лекцій” [1, 92].

Упродовж 13 років видання на сторінках “Шляху виховання і навчання” друкувалися здебільшого оригінальні праці українських народних учителів, а також: С. Сірополька, С. Русової, В. Сімовича, І. Огієнка, М. Возняка, А. Животка та ін. Загалом коло співробітників журналу нараховувало понад 50 осіб, серед них – Т. Бабій, Р. Білинський, І. Герасимович, Н. Дорошенко, Б. Заклинський, Я. Кузьмів, М. Матвійчук, Д. Петрів, І. Филипчак, І. Чепига, І. Ющишин, С. Ставничий та ін.

Помітну роль у духовному зростанні української нації в умовах польського панування відігравали професійні, вузькоспеціалізовані часописи як провідники станових об’єднань і відповідних фахових знань та культури, оскільки фахова преса в національно-культурному поступі українського народу є “не тільки мірилом висоти культури нашого народу, але у нас, українці ще й національним фактором надзвичайної ваги”, – зазначив Іван Турин у статті “Чому треба нам фахової преси?” (Діло. 1920 – 14 січ.) [8, 72].

Із педагогічних часописів 1930 р. почав виходити додаток до “Шляху виховання й навчання”, а з 1934 р. як додаток до “Учительського Слова” – “Методика і шкільна

практика” (1930 – 1938). Відповідальними особами у редакції були І. Ющишин та А. Зелений.

На його шпальтах публікувалися плани та конспекти лекцій з різних дисциплін, сценарії свят та урочистостей, міжурочні відпочинкові вправи, ігри тощо [9, 312].

Додатки до “Учительського слова” відзначалися структурною динамічністю: деякі розділи змінювалися, доповнювалися, інколи вилучалися. Така нестабільність дещо дезорієнтувала постійних читачів й ускладнювала їх науково-інформаційну роботу. Водночас додатки суттєво “розвантажували” часопис “Учительське слово”, і позитивно впливали на піднесенню його творчого та інтелектуального рівня [1, 92].

У 1932 р. товариство “Рідна Школа” почало видавати однойменний ілюстрований двотижневик “Рідна Школа” (1932 – 1939), який у різні роки редагували Іван Герасимович, Михайло Стругинський та Маркіян Терлецький. Загалом, впродовж восьми років, протягом яких виходив журнал, було видано 184 номери [9, 313].

Журнал фактично був другою та більш успішною спробою Товариства видавати власний друкований орган (з червня по грудень 1927 р. під редакцією І. Цурковського вийшло шість номерів “Рідної школи”).

Засновники журналу визначили свої основні завдання так: “Часопис присвячено справам нашого всенародного і середнього шкільництва на усіх українських землях під Польщею. Думаємо, що появи цього часопису не треба виправдовувати. Наше громадянство занадто добре знає вагу своєї рідної школи (Рідна школа. – 1927. – № 1) [10, 99].

Часопис згуртував навколо себе українську інтелігенцію, селянство, міщанство, робітників та знаходив у них надійну підтримку у вигляді масової передплати. Своім змістом, патріотичним духом він сприяв суспільно-національному вихованню дітей, молоді та дорослого населення.

Висновки. Педагогічні часописи Східної Галичини, що виходили у 20 – 30 рр. ХХ ст. становлять велику наукову цінність для сучасних дослідників. Аналіз структури та змісту розглянутих видань засвідчив, що вони виконували важливу функцію науково-методичного забезпечення української освіти на теренах Західної України у важких умовах польського поневолення. Їх сміливо можна розглядати як джерело наукових і методичних знань, які збагачують сучасну педагогічну практику зразками відповідального та творчого

підходу до вирішення проблем виховання і навчання молоді.

Література

1. Антоник О. Педагогічні часописи Галичини міжвоєнного періоду: структура та проблематика / О. Антоник // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. третьої Всеукр. наук.-теорет. конф. 22 – 23 грудня 1995 р.; Ред. кол.: М.М. Романюк (відп. ред.) та ін. – Львів, 1995. – С. 90 – 94.

2. Від Редакції // Світло. Місячник посвячений справам національного й суспільного виховання. – 1921. – Ч. 1. – С. 1.

3. Від редакції // Українська школа. Часопис українського вчителства в Генеральній губернії. – 1942. – Р. 1. – С. 1.

4. Кавулич О. Проблема українського шкільництва крізь призму суспільно-політичних часописів Галичини міжвоєнного періоду (1919 – 1939) / О. Кавулич // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2008. – № 17. – С. 543 – 547.

5. Кость С. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. (Структура. Частина друга) / С. Кость. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – 217 с.

6. Кость С. Педагогічна преса Східної Галичини у другій половині ХІХ – першій третині ХХ ст. / С. Кость // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка: Збірник наукових праць. – Львів, 2000. – Вип. 7/8. – С. 299 – 316.

7. Пеленський Є. Від редакції / Є. Пеленський // Українська школа. Часопис товариства “Учителька громада” у Львові. – 1932. – Ч. 1. – С. 1.

8. Романюк М.М. Українські часописи Львова 1848 – 1939 рр.: Історико-бібліографічне дослідження: У 3 т. – Т. III (1920 – 1939). – Кн. 1. (1920 – 1928) / М. Романюк, М. Галушко. – Львів: Світ, 2003. – 909 с.

9. Сілевич Л. Педагогічна проблематика в освітянській пресі Львова 20 – 30 х. рр. ХХ ст. / Л.І. Сілевич // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2009. – № 2(6). – С. 306 – 315.

10. Черниш Н. Національно-освітній часопис “Рідна школа” (1927 – 1939 рр.) / Н. Черниш // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. третьої Всеукр. наук.-теорет. конф. 22 – 23 грудня 1995 р.; Ред. кол.: М.М. Романюк (відп. ред.) та ін. – Львів, 1995. – С. 98 – 102.

References

1. Antonyk O. (1995). Pedagogichni chasopysy

Halychyny mizhvoiennoho periodu: struktura ta problematyka [Galician pedagogical magazines of the interwar period: the structure and issues]. Ukrainska periodyka: istoriia i suchasnist. Dop. ta povid. tretoi Vseukr. nauk.-teoret. konf. 22 – 23 hrudnia 1995 r. Lviv, pp. 90 – 94. [in Ukrainian].

2. *Vid Redaktsii (1921). [From the Editors]. Svitlo. Misiachnyk posviachenyi spravam natsionalnoho y suspilnoho vykhovannia. Lviv. Vol. 1, p. 1. [in Ukrainian].*

3. *Vid redaktsii (1942). [From the Editors]. Ukrainska shkola. Chasopys ukrainskoho vchytelstva v Heneralnii hubernii. Krakow. Vol. 1, p. 1. [in Ukrainian].*

4. *Kavulych O. (2008). Problema ukrainskoho shkilnytstva kriz pryzmu suspilno-politychnykh chasopysiv Halychyny mizhvoiennoho periodu (1919-1939) [The problems of the Ukrainian school in the light of socio-political Galician magazines of the interwar period (1919 – 1939)]. Lviv. Vol. 17, pp. 543 – 547. [in Ukrainian].*

5. *Kost S. (2002). Narysy z istorii zakhidnoukrainskoi presy pershoi polovyny XXst. Struktura. [The historical sketches of the West Ukrainian press of the first half of the 20th Century. Structure]. Lviv: LNU Publ., 217 p. [in Ukrainian].*

6. *Kost S. (2000). Pedagogichna presa Skhidnoi Halychyny u druhii polovyni XIX – pershii tretyni*

XX st. [Pedagogical press of the Eastern Galicia of the second half of the 19th – the first third of the 20th Centuries]. Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka: Zbirnyk naukovykh prats. Lviv, Vol. 7/8, pp. 299 – 316. [in Ukrainian].

7. *Pelenskyi Ye. (1932). Vid redaktsii [From the Editors]. Ukrainska shkola. Chasopys tovarystva Uchytelka hromada u Lvovi. Lviv, Vol. 1, p. 1. [in Ukrainian].*

8. *Romaniuk M.M. (2003). Ukrainski chasopysy Lvova 1848 – 1939 rr.: Istoryko-bibliohrafichne doslidzhennia: T. 3 (1920 – 1939). Kn. 1. (1920 – 1928) [Lviv Ukrainian magazines 1848 – 1939: historical and bibliographic research: V. 3 (1920 – 1939)]. Lviv: Svit Publ, 909 p. [in Ukrainian].*

9. *Silevych L. (2009). Pedagogichna problematyka v osvitianski presii Lvova 20 – 30 kh. rr. XX st. [Pedagogical problems in Lviv educational press of the 20th-30th of the 20th century]. Prykarpatskyi visnyk NTSh. Slovo. Ivano-Frankivsk: Plai Publ, vol. 2(6), pp. 306 – 315. [in Ukrainian].*

10. *Chernysh N. (1995). Natsionalno-osvitnii chasopys “Ridna shkola” (1927 – 1939 rr.) [National educational magazine “Ridna shkola” (1927 – 1939)]. Ukrainska periodyka: istoriia i suchasnist. Dop. ta povid. tretoi Vseukr. nauk.-teoret. konf. 22 – 23 hrudnia 1995 r. Lviv, pp. 98 – 102. [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редакції 09.03.2017

26 квітня 2017

День Чорнобильської трагедії

*Мовчать слова, як квіти обеліскам!
Хвилиною мовчання вшанувать
Зосталось мертвих рідних, близьких,
Чорнобильського болю не пізнать.*

*Не пахнуть навіть встелені гвоздики
Ті квіти болю, сліз й журби
І світла пам'ять лишитьсь на віки
Безсмертним душам спільної біди.*

*Мовчать слова, як квіти обеліскам,
Радіаційна зона не зника.
Живих вшануймо і вклонімося низько
Сльозина болю по щоді стіка.*

Мальва Світанкова
“Мовчать слова...”

